

'Een baby verlies je toch ook geen moment uit het oog?'

Uitval plantmateriaal minimaliseren door controle en toezicht

Uitval van plantmateriaal beperken, daarvoor hanteert boombeheerder Martin Tijdgat van de middelkleine gemeente Wijdmeren een beleid van *direct contact* met kwekerijmateriaal, kweker, leverancier en, in de eerste twee jaar, met de nazorg van het jonge plantmateriaal op de groeiplaats. Ook voor grote gemeenten ziet Tijdgat kansen om uitval onder de 5 procent te houden.

Auteur: Santi Raats

'Inboetcijfers vallen of staan met het zorgen voor jonge aanplant, of het verwaarlozen daarvan,' is de stelling van groenbeheerder Martin Tijdgat. Een paar jaar geleden had Wijdmeren nog een eigen buitendienst. Tijdgat, tevens liefhebber-dendroloog, wist dat de collega's goed voor jonge aanplant zorgden. 'Zij gaven in de eerste twee jaar na beplanting water, verzorgden de jeugsnoei en bemestten waar nodig. Standaard

hadden wij daardoor slechts 1 procent uitval. Die uitval werd niet veroorzaakt door gebrek aan zorg, maar door vandalisme, plagen zoals eikenspintkever of door onverenigbaarheid met de onderstam.'

Nazorg door de markt

Sinds 2009 is de eigen buitendienst van vijftig teruggebracht naar twaalf man.

Medewerkers van de Tomin-groep (WSW), Abrona en het ROC verzorgen nu het groen, gecoacht door gemeentemensen, in vier wijkploegen. Nazorg aan bomen en beplanting werd gedaan door aannemers van de bestekswerken. Maar na een aantal jaren met sterk variërende nazorg en in de ogen van Wijdmeren een veel te hoge uitval van 5 tot 15 procent nam de gemeente zelf de regie weer in handen.

of twee maal per week water. Bij de tweedejaars bomen gaan we er vanuit dat hun wortels dan al grondwater kunnen zoeken, maar geeft hij wél periodiek water als het langdurig droog of het extreem warm is. Instructies zijn op maat: wij geven aan welke bomen het betreft in eerste- of tweedejaarszorg en of er nog aanvullend moet worden bemest of wortelgroei gestimuleerd. Natuurlijk hangt ook de standplaats van de bomen af van hoeveel water er gegeven moet worden. Het scheelt nogal of de bomen staan op onze arme zure klei-, zand- of veengrond of dat we de bodem goed hebben kunnen verbeteren tot 60 centimeter diepte. Ons stuwwalstrand is het erg snel kurkdroog. En het weerbericht moet nauwlettend in de gaten gehouden worden. Dat doen wij door contact met het lokale weerstation De Arend in Kortenhoef. Daarnaast wordt ook de jeugdzorg en opkronen verzorgd. Voor overdracht naar het normale beheer worden boompalen, boomband en gietrand verwijderd, behalve bij zwakke wortelaars als magnolia's en amberbomen.'

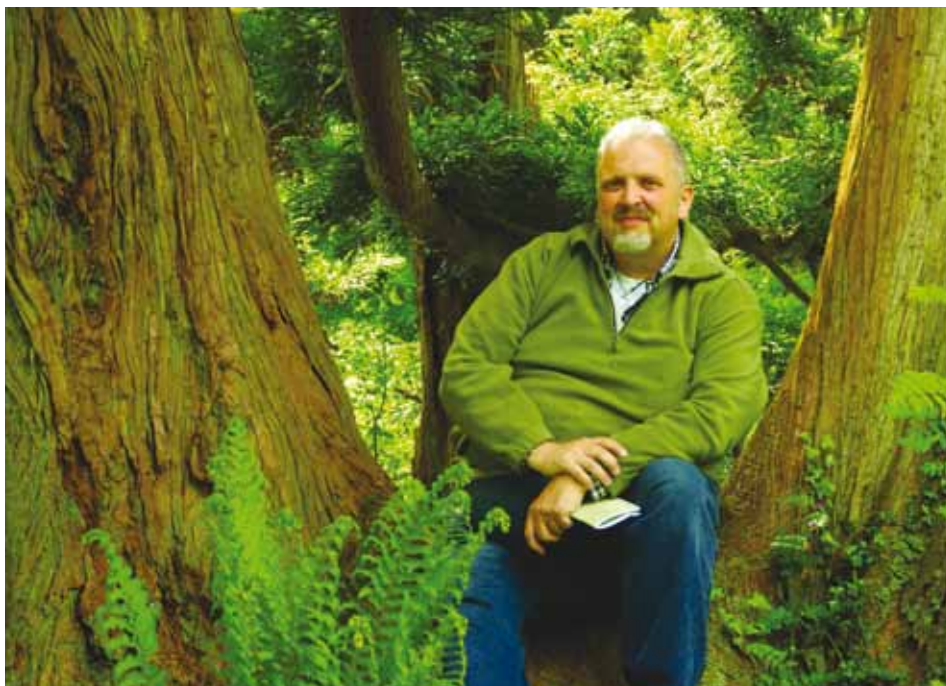
Lokaal

Weissenbach werkte vorig jaar een jaar op proef op uurtarief, zodat beide partijen een completer beeld hebben van de precieze machine- en waterkosten en manuren. 'Deze aannemer heeft nu een contract met ons met een vaste nazorgprijs per boom en na evaluatie is er een optie voor verlengingen,' aldus Tijdgat.

Opvalt, dat de aannemers lokaal zijn. Dat heeft volgens Tijdgat financieel voordeel. 'We kunnen door de bedragen die ermee gemoeid zijn, enkelvoudig onderhands aanbesteden. Doordat de aannemers lokaal zijn, zijn de transportafstanden kort en de plantlocaties bekend.'

Heft in eigen handen

Er is geen haar op Tijdgat z'n hoofd die eraan denkt om te bezuinigen op watergeven, jeugdzorg, goed en juist plantmateriaal of groeiplaatsverbetering. 'Als je een baby een badje geeft, dan controleer je toch ook eerst de temperatuur, blijf je er toch zelf bij en houd je toch ook het hoofdje van de baby boven water? De eerste jaren na aanplant zijn cruciaal. Wat je dan investeert, verdient je later dubbel en dwars terug. Na die eerste jaren groeit het vanzelf wel, daar mag je vanuit gaan.' Tijdgat heeft de touwtjes stevig in handen. 'Ik kies zelf, na overleg met de eigen dienst en bij projecten ook met bewoners, het specifieke op onze omgeving afgestemde gevarieerde sortiment en, als ik tijd heb, merk ik ze zelf bij de kweker. Veel van mijn leveranciers bezoek ik om de paar jaar, zodat ik op de kwekerij kan zien waarmee ze bezig zijn en welke aantrekkelijke soorten er aan zitten te komen. Tevens kan ik hen feedback geven over mijn ervaringen met het sortiment op mijn gronden en mijn wensen voor de toekomst, vooral waar het een belangrijke boom als bijvoorbeeld de iep betreft. We hebben nu al meer dan 40 verschillende soorten

Boombeheerder Martin Tijdgat heeft nazorg stevig in eigen beheer: 'Iedereen heeft zijn uitvalpercentage zelf in de hand, ook grote gemeentes'.

'Twee lokale aannemers hebben dit voorjaar in totaal zo'n 1700 vierkante meter beplanting en 130 bomen op onze voorwaarden aangeplant. Daarnaast hebben we met lokale aannemer D. Weissenbach Bos- boom- en groenverzorging na een proefjaar op urenbasis een doorlopend contract op de nazorg voor de eerste twee jaar na aanplant afgesloten. Zolang het droog is, geeft Weissenbach aan eerstejaars bomen een

iepen, -klonen en selecties staan en dat worden er elk jaar meer. Op mijn offerteaanvraag geef ik mijn eisen aan, zoals geen entschade of lage stamschade, zonder te dikke tijdelijke takken in de kroon, een doorgaande toptak en noem maar op. Mijn collega Frank Peters keurt de leveringen. Als er onduidelijkheden zijn, roept hij mij erbij. Zo was er laatst *Sorbus incana* geleverd met een bepaald basttype dat kan lijken op schimmelaantasting van de bast. De kweker gaf na inlichting direct opheldering; de Zweedse lijsterbes krijgt een mooie dieporanje bast, net zoals een *Stewartia*.

Manco's aan leveringen

Resultaat van in vertrouwen werken is dat bij missers de schade eerlijk wordt gedeeld, is de ervaring van Tijdgat. Enkele jaren terug werden er twaalf zuileiken geleverd aan Wijdmeren. Negen vielen uit door eikenprachtkever. Waar de aantasting was ontstaan was onbekend. Leverancier, kweker en gemeente deelden de schade. Een andere keer werden in plaats van essen in de maat 12-14 zonder kluit voor in een weiland, te zware bomen geleverd met kluit. Er bestaat voor Tijdgat geen discussie over wat er in zo'n geval moet gebeuren: die bomen moeten gewoon terug naar de leveranciers. 'Leveranciers zijn heel redelijk. Als je de schade kunt aantonen, is nieuwe levering geen punt. De kweker uit het voorgaande verhaal stak zijn hand in eigen boezem en liet me de levering houden; de bomen ophalen, opkuilen en weer in de grond terugzetten zou hem teveel tijd en geld kosten. Daarnaast bracht hij het gevraagde materiaal en wij hebben twee extra essen 12-14 zonder kluit besteld en betaald, omdat er toch meer uitval was.'

Door de huidige lage prijzen ontstaat een harde sfeer volgens Tijdgat. 'Ik heb de ervaring, dat er altijd valt te praten over verkeerd geleverd plantmateriaal, of schade. Maar een belangrijke voorwaarde daarvoor is dat de gemeente niet voortdurend de leverancier of kweker het vel over de oren probeert te trekken. Ik wil kwaliteit hebben en voor die kwaliteit wil ik de prijs betalen die het heeft. De kostprijs moet je afschrijven over twintig tot veertig jaar en dan zijn lagere beheerkosten door een betere kwaliteit van veel grotere invloed op de jaarlijkse beheerkosten.'

Grote gemeenten

Tijdgat raadt het aangaan van directe relaties aan met leveranciers in plaats van al te snel over te gaan op besteksleveringen. Maar hij plaatst

meteen een kantopmerking. 'Bij ons gaat het om enkele stuks per boomsoort tot honderden per struiksoort of vaste planten. Maar grote gemeenten, waarbij het gaat om honderden bomen per soort of vele duizenden stuks plantmateriaal per soort, zijn natuurlijk wel afhankelijk van bestekken.' Toch kunnen zij volgens hem ook onder een uitvalspercentage van 5 procent komen. 'In grote steden moet men in standaardbestekken goed opschrijven wat men wil hebben en vervolgens goed directievoeren en toezicht houden. Echt er bovenop zitten kan hetzelfde kwaliteitsresultaat geven als het groenbeheer in kleine gemeenten. Voorwaarde is wel dat de directie verstand heeft van bomen en direct contact heeft met de leveranciers, sprookjes verkopen kan niet in deze sector. Het komt bijvoorbeeld nogal eens voor dat de plantlocaties slecht worden voorbereid en zonder goede voor bomen geschikte grond, men geleverde bomen eerst een paar dagen of weken op de werf laat verpieteren voordat ze geplant worden en dan niet direct start met water geven als nazorg. In een warm voorjaar zoals dit jaar is dat funest voor het aanslaan van het plantmateriaal.'

Kwaliteit plantmateriaal zelf in de hand

Gemeente Wijdmeren bespaart niet op de kwaliteit van plantmateriaal. Binnen de bomenwereld staat deze gemeente daar overigens om bekend. 'Je kunt de prijs van plantmateriaal afzetten tegen de levensduur van de boom van vijftig jaar of meer. Een nieuwe boom kost 150, 200 tot 250 euro. Voor speciale situaties willen we wel eens meer betalen voor een specifieke bijzondere boom. Zo hebben we dit jaar een prachtige zware *Ulmus 'Frontier'* aangeplant als herstel van de stormschade van afgelopen oktober. Als je de bomen een hele goede start meegeeft, inclusief eventuele bodem- en standplaatsverbetering, bespaar je jezelf de kosten van het weghalen van de uitgevallen plantmateriaal, de aanschaf van een inboetboom en de aanplant en nazorg daarvan. Nog afgezien van het slechte voorbeeld dat je in de buurt geeft. Een korte rekensom geeft dat de helft van het inboetbedrag winst zou zijn, als je meteen goed werk levert. Een inboetboom kost met oprui-, aanplantkosten en nazorg gemiddeld 750 tot 1000 euro en de normale nazorg per boom kost in Wijdmeren minder dan 400 voor twee jaar.

Sortimentskeuze

Tijdgat is sortimentspecialist. Hij vindt het jammer dat niet meer groenbeheerders dat

zijn. 'Onder andere met soortenkennis krijg je de juiste boom op de juiste plaats,' is hij van mening. 'Wijdmeren heeft geen rijke klei of kalkrijke grond, maar een breed scala aan arme en zure gronden. Dan is het aan mij als beheerder om geen bomen te kopen bij kwekers die op erg goede en rijke gronden kweken. Onze grondslag bepaalt mijn kwekerijkeuze, nog los van mijn soortkeuze.' Sortiment kiezen betekent ook verder kijken dan je neus lang is volgens Tijdgat. 'Wat als de kwekers en leveranciers niet hebben wat jij wilt? Zorg altijd dat je alternatieven achter de hand hebt. En wees tevreden met je tweede keuze, als de eerste keus echt niet leverbaar is. Wil je perse lanen met slechts één of een klein aantal soorten, kies dan bij voorkeur per soort diverse herkomsten en klonen. Bekend voorbeeld is onze Herenweg en Stichts End in Ankeveen. Daar staan tussen enkele groepjes oude berken en lijsterbessen tachtig jonge iepen in negen soorten en herkomsten, maximaal tien per soort. Een mooie gevarieerde iepenlaan zie je nu groeien.'

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4575